

Zato v preteklih desetletjih ni podlegel raznim vprašljivim in modnim »inovacijam« »sodobne« geografije. Obratno, s pretehtano besedo in kot dober govornik je pomagal zaježiti vdor negeografskega izrazoslovja in mišljenja v našo stroko. Sam mi je nekoč dejal, da so mu h kritičnemu mišljenju prispevale tudi ostre diskusije v geografskih seminarjih moskovske državne univerze, kjer se je izpopolnjeval v letih 1967/68 (iz hidrologije in geomorfologije). Te lastnosti slavljence oblikujejo tudi kot mentorja mnogih podiplomcev in doktorantov ter predavatelja hidrogeografije, geografije morja, varstva geografskega okolja in delno tudi predmeta Geografski problemi Slovenije.

V tej reviji, ki je glasilo Zveze geografskih društev, ne smemo iti ob tej priliki mimo navedbe, da smo po Radinjevi zaslugi dobili poleg Geografskega vestnika še drugo, pedagoško glasilo takratnega GDS–Geografski obzornik. To je plod »minirevolucije«, ki jo je Radinja še kot srednješolski učitelj sprožil na rednem letnem občnem zboru slovenskih geografov z zahtevo po poživljeni skrbi za geografijo v šoli in z zahtevo po večjem uveljavljanju naše stroke v javnosti. Vihar mu je poleg uredništva GO, ki ga je opravljal prvih sedem let (1954 – 61), prinesel še vodstvo šolske sekcije in skrb za geografijo v šolah, ki se je, kljub temu, da je prenehal predavati metodiko geografije, ni uspel otresti vse do zadnjih let.

Ivan Gams

**V spomin akademiku prof. dr. Srečko Brodarju
6. 5. 1893–27. 4. 1987**

Ob koncu aprila 1987 nas je vznemirila žalostna vest, da je v 94. letu umrl akademik Srečko Brodar, univerzitetni profesor v pokoju. Vest nas je zelo prizadela, saj smo pokojnika naravoslovca in človeka zelo široke in globoke kulture poznali in z njim sodelovali vrsto let. To sodelovanje je postalo še posebno tesno po njegovih arheoloških odkritjih v Pivški kotlini, ki so bila temeljnega pomena tudi za morfogenezo naših kraških področij. O teh svojih dognanjih je pisal v Geografskem vestniku (leta 1952), z njimi pa nas je seznanil tudi na ekskurziji, ki se jo je udeležil tudi profesor Anton Melik. Tesno pa smo bili z njim povezani tudi še kasneje, saj je bil dolgo let zelo aktiven član znanstvenega sveta Geografskega inštituta Antona Melika SAZU in je tako s svojimi bogatimi izkušnjami bogatil naše delo.

Profesor Brodar je rasel in se šolal v zelo skromnih razmerah. Kot dobremu šolarju so bila po končani osnovni šoli v Ljubljani odprta vrata v klasično gimnazijo v istem kraju in kasneje na univerzo na Dunaju, kjer je zaradi svoje zelo tesne povezanosti z naravo, kljub humanistični izobrazbi, vpisal naravoslovne predmete (leta 1911).

Za njegov nadaljni razvoj pa so bila usodnega pomena njegova izkopavanja v Potočki zijalki, kjer je v veliki količini najrazličnejšega fosilnega materiala odkril tudi koščeno orodje paleolitskega človeka in s tem prvo visokogorsko paleolitsko postajo, ki je bila za nas pa tudi za ves znanstveni svet izredno zanimiva. Pomembnosti tega odkritja se je dobro zavedal tudi profesor Brodar sam, ki je odtlej ves svoj prosti čas, ki mu je ostal ob delu na gimnaziji v Celju in kasneje v Ljubljani, posvetil študiju pleistocena, paleolitskih kultur in raziskovanju Potočke zijalke. Prvemu odkritju so sledila še nova: Špehovka pri Zgornjem Doliču, Mornova zijalka pri Šoštanjju, Jama pod Herkovimi pečmi nad Radljami, Njivice pri Radečah, Kostanjevica ob Krki in Ajdovska jama pri Nemški vasi na Dolenjskem, kjer je profesor Brodar odkril prvo neolitsko postajo na Slovenskem.

Toda na poti znanstvene kariere se je profesor Brodar dokončno uveljavil šele

po osvoboditvi, ko je bil leta 1946 imenovan za izrednega, leta 1951 pa za rednega profesorja za prazgodovino človeka na tedanji matematično-prirodoslovni fakulteti v Ljubljani. V prvih povojnih letih, ki so bila močno naklonjena znanstveno-raziskovalnemu delu, je ustanovil Inštitut za prazgodovino človeka, s čemer so bili dani pogoji za temeljito razširitev pedagoškega in raziskovalnega dela na tem področju. Kljub številnim pedagoškim in drugim obveznostim na univerzi in kasneje na akademiji se je Brodar lotil proučevanja osvobojenih kraških področij na Primorskem, s težiščem v Pivški kotlini. Tako ga že leta 1947 srečamo z ekipo študentov pri raziskovanju paleolitske postaje Betalov spodmol pri Postojni, ki predstavlja najstarejšo doslej znano ledenodobno »industrijo« na Balkanu. Tem najdbam so sledile nove. Skoraj ni minilo leto, da bi na območju Pivške kotline ali v okolici ne odkril nove jame s starokamenodobnimi kulturami. Svoj pogled pa je usmeril tudi po Jugoslaviji, kjer je z bogatimi znanstvenimi izkušnjami veliko pripomogel k odkritju prvih paleolitskih postaj v Srbiji, Bosni in Hercegovini ter Črni gori.

Pomembno delo pa je pokojni profesor Brodar opravil na področju geneze in stratigrafije najrazličnejših jamskih sedimentov. Njegovo zanimanje zanje je bilo vseskozi zelo živo, vendar je še posebno porastlo ob ugotovitvi, da so le-ti povečini rezultat klimatomorfo-genetskega dogajanja in da je tako njihov značaj tesno povezan s spreminjanjem podnebja v kvartarni dobi. Sedimenti so mu postali s tem zelo tehtna opora pri členitvi pleistocena pa tudi pri kronološki razmestitvi v njem nastajajočih kultur. Izreden vpliv so imela njegova dognanja tudi na geomorfološka proučevanja kraških območij in na klimatsko geomorfologijo nasploh. Tako so nas predvsem debele plasti ostrorobatih ledenodobnih gruščev, ki jih je našel Brodar v jamah, povsem nedvoumno opozorile, da so bili učinki poledenitvenih obdobij pleistocena veliko ekstremnejši in kompleksnejši kot pa se je domnevalo dotlej. Le-ti se niso omejevali samo na poledenela področja ter na območja ustreznega glaciofluvialnega nasipanja, ampak tudi na vsa ostala nepoledenela, tako imenovana periglacialna območja. S tem pa se dobro ujemajo tudi najdbe najrazličnejših periglacialnih strukturalnih tal, ki jih je našel pokojnik v jamskih in drugih sedimentih.

Profesor Brodar je o svojih izsledkih pisal v domačih in tujih publikacijah. O problematiki, ki je bliže geografom oziroma geomorfologom, tudi v Geografskem vestniku, glasilu Geografskega društva Slovenije. Spomnimo naj samo na razpravo o temperaturah v Potočki zijalki pod Olševo (Geografski vestnik: 7, 1931 in 10, 1934) in na dvojce razprav s kvartarno problematiko: »Prispevek k stratigrafiji kraških jam Pivške kotline, posebej Parske golobine« (Geografski vestnik, 24, 1952) in »Periglacialni pojavi v sedimentih slovenskih jam« (Geografski vestnik, 28, 1960). Precej zaključen pregled njegovih objavljenih del dobimo v bibliografiji, ki je izšla ob njegovi 70-letnici, v njemu posvečenem zborniku (Arheološki vestnik 13 – 14, 1962 – 1963). Od del, ki so izšla po letu 1963, naj omenimo le še razpravo »Pleistocenski sedimenti in paleolitska najdišča v Postojnski jami« (Poročila – Acta carsologica, 4, 1966) in pa z bogatim, dotlej še neobjavljenim gradivom dopolnjeno knjigo »Potočka zijalka, visokoalpska postaja aurignacijskih lovcev«, ki jo je skupaj s svojim sinom Mitjo Brodarjem izdal v Ljubljani 1983.

Da bi afirmiral našo znanost v tujini, je predaval na raznih mednarodnih kongresih. Tako ga srečamo že leta 1936 na III. INQUA Kongresu na Dunaju, nadalje na IV. INQUA kongresu leta 1953 v Rimu in Pisi, na kongresu H. Obermaier Gesellschaft leta 1952 v Regensburgu, leta 1954 v Reutlingenu in leta 1958 na II. internacionalnem speleološkem kongresu v Bariju.

Zaradi izrednih uspehov na področju najstarejših človeških kultur je Slovenska akademija znanosti in umetnosti leta 1949 izvolila profesorja Srečka Brodarja za svojega dopisnega, leta 1953 pa za rednega člana. Bil je častni član Arheološkega društva

Jugoslavije, dopisni član H. Obermaier Gesellschaft für die Erforschung des Eiszeitalters und seiner Kulturen (Erlangen). Njegovo delo je bilo dvakrat nagrajeno z najvišjim priznanjem – Prešernovo nagrado (Betalov spodmol 1949, Črni kal 1960), prejel pa je tudi Kidričevu nagrado (1974) in leta 1974 najvišje jugoslovansko priznanje, nagrado AVNOJ-a.

Profesor Srečko Brodar je opravil torej pionirsko delo na področju paleolitika, ustvaril je trdne temelje za študij in široko zasnovano raziskovalno delo na tem polju na univerzi in na akademiji. Njegova odkritja v Potočki zijalki so služila številnim znanstvenikom pri členitvi pleistocena in osvetlitvi razvoja človeških kamenodobnih kultur na evropskih tleh. Zato v evropski fundamentalni literaturi o ledeni dobi ne najdemo dela, ki bi šlo mimo tega odkritja. Izredno pomembna pa so tudi njegova povojna odkritja na osvobojenem krasu v Slovenskem Primorju, saj se mu je prav z njimi posrečilo dokazati, da je bilo ozemlje obljudeno že v končnih fazah starega paleolitika ter s krajšimi prekinitvami v posameznih predelih kontinuirano tudi skozi vse sledeče oddelke ledene dobe. S svojimi raziskavami po Jugoslaviji je veliko doprinesel k poznavanju o razširjenosti na slovenskem krasu ugotovljenih človeških kultur proti jugu in vzhodu. S klimatsko interpretacijo geneze številnih jamskih sedimentov pa je prispeval tudi k osvetlitvi klimatomorfo-genetskega razvoja kraških območij, predvsem v Pivški kotlini in k razvoju klimatske geomorfologije na Slovenskem nasploh. Zato smo tudi geografi gradili na njegovih strokovnih dognanjih. Za vse to ter za njegovo toplo človečnost mu bomo vedno iz srca hvaležni.

Milan Šifrer

V spomin akademika Josipa Rogliča 1906 – 1987

Josip Roglič je bil rojen 14. marca 1906 v Župi Biokovskoj v imotski občini. Gimnazijo je obiskoval v Splitu in 1930 je diplomiral iz geografsko-geološke skupine na Filozofski fakulteti v Beogradu, kjer je bil njegov najvplivnejši učitelj Bora Milojević. Čez štiri leta je tam obranil doktorsko disertacijo iz geomorfologije Biokova. V tujini se je izobraževal pri znanih geografih na univerzah v Strasbourgu, v Montpelieuju, v Berlinu ter na Dunaju. Služboval je na realki v Beogradu, l. 1941 na gimnaziji v Zagrebu. Istega leta je bil premeščen v Hrvatski bibliografski izdavaški zavod in nato na Visoko pedagoško šolo v Zagrebu, kjer je bil izbran l. 1943 za izrednega profesorja te šole in l. 1945 za rednega profesorja Filozofske fakultete (od l. 1946 Prirodoslovno-matematične fakultete). V letih 1945 in 1946 je vodil Komisijo za razmejitev pri predsedstvu vlade NR Hrvatske in je sodeloval pri delu mirovne konference v Parizu kot ekspert za Istro. V povojnih letih je kot predstojnik Geografskega zavoda in po l. 1960 Geografskega inštituta univerze v Zagrebu postavil temelj širokopotezne visokošolske izobraževalne in raziskovalne geografske dejavnosti. Od l. 1947–1962 je bil predsednik Geografskega društva Hrvatske, po nekaj let tudi predsednik Sveta geografskih društev FNRJ in Nacionalnega komiteta za geografijo. Umrli je 18. oktobra 1987 v Zagrebu.

Pedagoško delo Josipa Rogliča je odmevalo tudi ta kraj Sotle in Kolpe, v Sloveniji zlasti s svojo koncepcijo regionalne geografije. Nanj sta vplivala Jovan Cvijić in njegov učitelj Bora Milojević v smislu enakovredne soodvisnosti naravnih in društvenih dejavnikov v okviru regije. Tudi Roglič je poudarjal pomen kulturno-civilizacijske preteklosti za današnjo kulturno pokrajino in geografsko podobo regije. V tej luči smo ga spoznavali tudi kot izbornega predavatelja na srečanjih takratnega